

Jaarverslag 2023 Greenports Nederland

Samen werken aan circulaire tuinbouw

Inhoudsopgave

Voorwoord Adri Bom-Lemstra	3
Jaaroverzicht Greenports Nederland: Highlights en resultaten voor en vanuit het netwerk	4
Versterking van het netwerk van de regionale Greenports	6
Bijeenkomsten Raad van Advies 2023	8
Tuinbouw thema's uitgelicht	
■ Duurzame Gebiedsontwikkeling	10
■ Verslogistiek	13
■ Arbeidsmarkt en Onderwijs	14
■ Gezonde Mensen	16
■ Gezonde Planten	17
■ Internationalisering	18
Positionering tuinbouwcluster	19
Nawoord Rutger Lommerse	20

Voorwoord Adri Bom-Lemstra

In het jaarverslag van Greenports Nederland dat voor u ligt nemen we u mee langs verschillende sectorthema's zoals duurzame gebiedsaanpak, positionering van het cluster, arbeid, verslogistiek en gezonde planten.

Vanuit de netwerkorganisatie Greenports Nederland bestaat een goede samenwerking om samen met de regionale greenports, de overheden de branches en de kennisinstellingen deze thema's beet te pakken. Iedere partner draagt bij vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid, waarbij de onderlinge verbindingen zorgen voor hogere effectiviteit en versterking van de individuele kracht. Het is voor mij als voorzitter van Greenports Nederland altijd goed en belangrijk om te zien dat men elkaar weet te vinden en dat er wordt samengewerkt vanuit hetzelfde doel.

In het jaar 2023 hebben we als netwerkorganisatie de actuele tuinbouwcijfers of wel de kengetallen van het gehele tuinbouwcluster naar buiten gebracht.

De tuinbouw kreeg het flink voor de kiezen met de hoge energieprijzen, de duurder wordende grondstoffen en de instabiele geopolitieke situatie. Het is en blijft nog steeds een uitdagende situatie voor de sector. De verduurzamingsopgaven liegen er niet om en vragen om vertrouwen in de toekomst en in de onderlinge samenwerking. We maken immers stevige afspraken met het Rijk en de provincies.

De cijfers laten ons de veerkracht van de tuinbouw zien.

De bedrijven in het tuinbouwcomplex dragen direct en indirect bijna 24 miljard euro bij aan de Nederlandse economie. En investeert bijna 1 miljard euro aan R&D. We staan hiermee in de top van R&D-investeringen in Nederland. Om te blijven innoveren en de internationale concurrentiepositie vast te houden, moeten we met elkaar wel de focus houden op verduurzaming én blijven investeren in een goed ondernemers- en vestigingsklimaat in Nederland.

Met de val van het kabinet in 2023 hebben we samen met de branches een verkiezingsmanifest voor de 2e kamer verkiezingen opgesteld en zijn voorstellen neergelegd aan de politiek hoe we in samenwerking stappen willen maken op thema's energie, bodem & water, gewasbescherming, huisvesting van internationale medewerkers en duurzame handel. Ondanks de mooie prestaties van het tuinbouwcluster zijn er in 2023 ook steeds kritischere geluiden over vervuiling en uitbuiting en rond de maatschappelijke meerwaarde voor Nederland. Dat vraagt naast goede communicatie en feitelijke voorlichting ook om een passende dialoog. Deze verantwoordelijkheid pakken we graag op. In 2023 is de basis gelegd

voor een brede ketensamenwerking als het gaat om het vertellen van het overkoepelende verhaal, waarin de positieve kanten en de kwetsbaarheden van de tuinbouw beide aandacht krijgen.

Onze activiteiten zijn nooit klaar, we zullen altijd in beweging blijven en elkaar opzoeken om onze mooie sector blijvend te versterken. Ik doe dan vooral ook een oproep aan ons netwerk; doe mee, wees actief in de transitie en benader ons vooral als u mee wil werken aan onze toekomst.

Bekijk [hier](#) het voorwoord.

ADRI BOM-LEMSTRA

Voorzitter Greenports Nederland

Jaaroverzicht Greenports Nederland

Highlights en resultaten voor en vanuit het netwerk

JANUARI

Op 20 januari organiseert Greenports Nederland een politiek minisymposium tijdens de Grüne Woche IPM in Berlijn. In samenwerking met branches en Provincie Noord-Holland.

JANUARI

MAART

Op 23 maart vindt er een communitybijeenkomst plaats met als onderwerp: **'Samen Duurzaam Warm; de ideale match van glastuinbouw met woonwijken en bedrijven-terrein'**. Georganiseerd door de werkgroep Gebiedsaanpak Energie Glastuinbouw.

MAART

MEI

Onder impulsen van de thematafel en de provincie Zuid-Holland is het Ondernemersplatform Verslogistiek gestart. Verduurzaming van de Verslogistiek staat centraal. Het platform bestaat uit vooraanstaande ondernemers die een bijdrage willen leveren aan het verbeteren van de CO₂-footprint in de Verslogistiek.

MEI

JUNI

Het landbouwakkoord is geklapt. De netwerkpartners die betrokken waren bij (onderdelen) van het landbouwakkoord betreuen het mislukken. Ze geven aan dat de intensieve voorbereiding (tijdens het voorjaar) voor de plantaardige sectoren zinvol was en de verhoudingen tussen de ministeries en de sectoren hebben verbeterd. Ook wordt nagedacht over een plantaardig-akkoord met de overheden.

JUNI

JULI

APRIL

Goede huisvesting regelen voor internationale werknemers is een complex dossier voor veel gemeenten en ondernemers. Daarom nodigen Greenports Nederland en LTO Nederland wethouders, gedeputeerden, beleidsmakers en ondernemers uit voor een werkbezoek in Zeewolde op 31 maart. De eerste in een reeks van drie grote werkbezoeken in 2023. [Bekijk hier de film.](#)

JUNI

De Raad van Advies is volledig gewijd aan het thema **'Gezonde Mensen'**. Dit thema is een belangrijk onderdeel van de maatschappelijke meerwaarde van de tuinbouw. Met de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG) is samenwerking opgezet om bewustzijn bij gemeenten te vergroten en invulling te geven aan de positieve effecten van gezond voedsel en een groene leefomgeving op de gezondheid.

JULI

Rutte IV is gevallen. Vooruitlopend op de nieuwe verkiezingen in november wordt er vanuit branches en partners **een verkiezingsmanifest** opgesteld en verstuurd naar alle politieke partijen, ter inspiratie voor hun verkiezingsprogramma's. In samenwerking met de lobbyisten worden fiches opgesteld waarin de belangrijkste thema's worden verdiept denk hierbij onder andere aan Energie en Klimaat, Werkgeverschap, Plantgezondheid. [Lees hier het manifest.](#)

Jaaroverzicht Greenports Nederland

Highlights en resultaten voor en vanuit het netwerk

AUGUSTUS

Het project **'Broekpolder 2040: Naar een aanpak voor vitale en energie-neutrale glastuinbouwgebieden'** is gestart. De komende anderhalf jaar ontwikkelt de gebiedscoöperatie Broekpolder 2040 samen met Greenports Nederland en Glastuinbouw Nederland een transitieplan voor glastuinbouwconcentratiegebieden.

AUGUSTUS

OKTOBER

Op 4 oktober vindt **het Nationaal Tuinbouwcongres** plaats, dit keer in Naturalis. Demissionair minister van LNV Piet Adema opende het congres met ruim 180 deelnemers. Met het thema biodiversiteit als leidraad voor de sprekers en de workshops werd het een prikkelende, inspirerende en energieke middag.

OKTOBER

OKTOBER

In het kader van de Europese Week van de Regio's en Steden overhandigde landbouwgedeputeerde Jelle Beemsterboer (BBB) van Noord-Holland namens Greenports Nederland het position paper **'CEA, a driving force behind sustainability'** aan SGP-Europarlementariër Bert-Jan Ruissen om een lans te breken voor Controlled Environment Agriculture (CEA) in de EU.

NOVEMBER

NOVEMBER

Het projectvoorstel **Verslogistiek 2024** wordt aangenomen in het BO MIRT. Dit is een belangrijke mijlpaal voor de weg die met het ondernemersplatform Verslogistiek is ingeslagen. Op 23 november worden de plannen tijdens het Green meets Ports congres aan de achterban gepresenteerd.

DECEMBER

SEPTEMBER

Twijnstra Gudde levert haar adviesrapport rond Versnelling Modernisering Glastuinbouwgebieden op. In het rapport is het beschikbare en gewenste instrumentarium voor de ontwikkeling van tuinbouwgebieden inzichtelijk gemaakt en beoordeeld. De conclusie is dat het beschikbare instrumentarium tekortschiet en dat aanvullende initiatieven nodig zijn.

SEPTEMBER

De **4de expertmeeting Waterkwaliteit** vindt plaats. Via deze meetings verbindt Greenports Nederland het netwerk en relevante organisaties op dit steeds actuelere thema. De doelen uit de Kader Richtlijn Water 2027 komen dichterbij en voor de tuinbouw liggen er nog stevige uitdagingen.

NOVEMBER

In de aanloop naar de Tweede Kamer verkiezingen organiseert Greenports Nederland in samenwerking met de Hillenraad een **tuinbouw verkiezingsdebat** in het Museum van Beeld en Geluid in Den Haag. De zaal met ondernemers gaat in debat met politici Dik Kruihof BBB, Jenny Vermeer CDA, Pieter Grinwis CU, Joris Thijssen GroenLinks-PvdA en Peter Valstar VVD.

DECEMBER

Nieuwe kamerleden ontvangen vanuit onze lobbyisten in de sector een plant als kado alsmede een fruitpakket. Een symbolisch welkom, met het oog op een goede samenwerking.

Versterking van het netwerk van de regionale Greenports

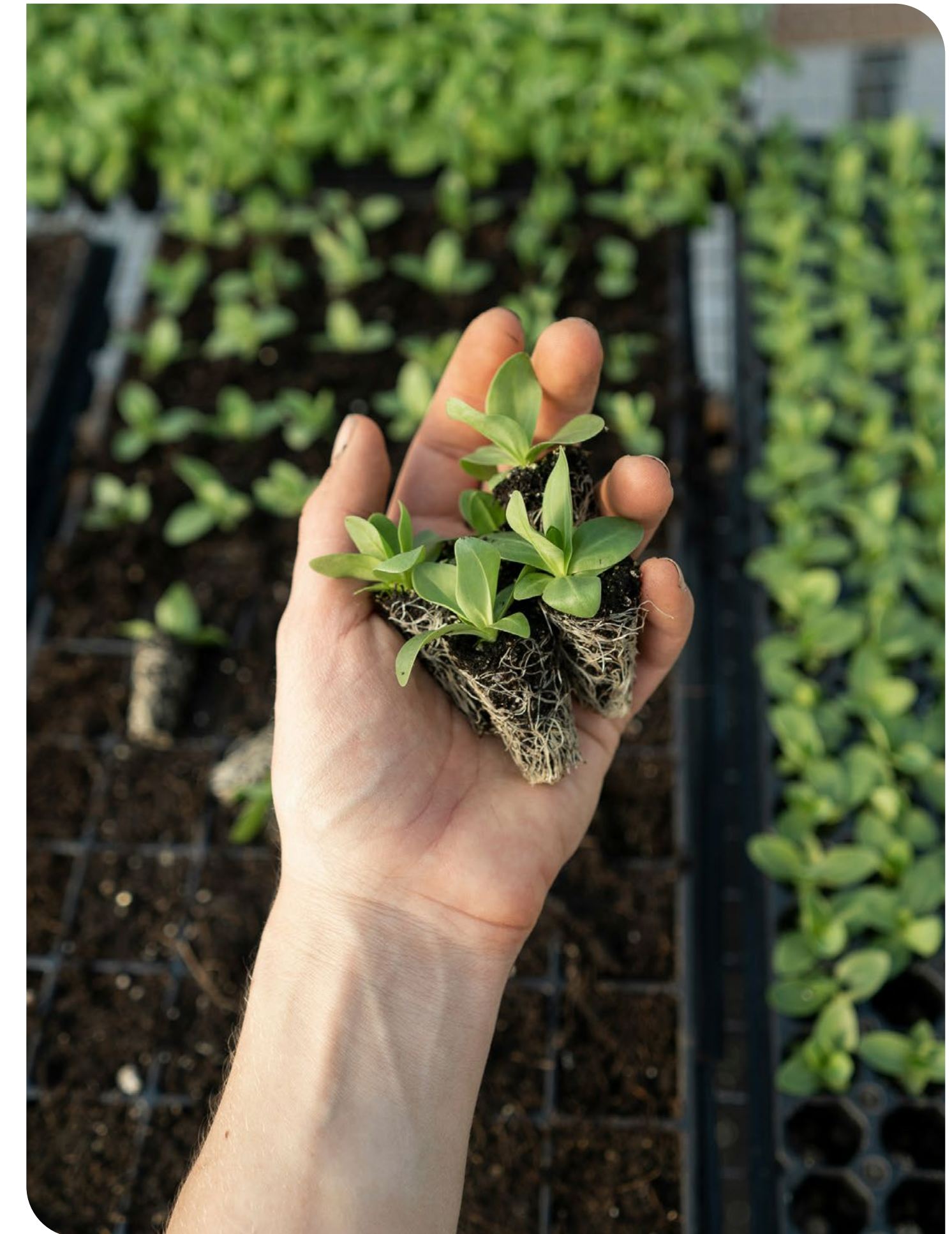
Greenports Nederland - opgericht in 2018 - werkt als netwerkorganisatie samen met de regionale greenports, de overheden, de ondernemers en het onderwijs/kennisinstellingen aan een gezamenlijke aanpak en versnelling van transitie-opgaven voor een sterk en duurzaam tuinbouwcluster.

Dat doen we vanuit de wens om als sterk en duurzaam Nederlands tuinbouwcluster bij te dragen aan een gezond en groen Europa. Als netwerkorganisatie werken we voortdurend aan het vergroten van de draag- en slagkracht van individuele ondernemers, partners en ketens.

In een tijd die vraagt om transitie op velerlei gebied neemt Greenports Nederland een signalerende, ondersteunende en verbindende positie in. We vormen met ons netwerk een brug naar de ondernemers en jagen partners en de keten aan. De nationale en provinciale maatschappelijke opgaven en relevantie worden sterk gevoeld. In de afgelopen periode heeft Greenports Nederland met de brede ketenbenadering haar meerwaarde laten zien in het versnellen van de transities.

Vanuit Greenports Nederland zijn de volgende initiatieven genomen om **het netwerk** te versterken:

- Mini-enquête onder de Raad van Advies met als doel om met de uitkomsten deelname en betrokkenheid te verhogen is uitgevoerd en gepresenteerd op 22 maart.
- Gesprekken met Greenport Noord, inzake agenda-bepaling en mogelijkheden tot ondersteuning en samenwerking. Door Greenport Noord is een kwartiermaker aangesteld.
- Verzorgen van presentatie GPNL-aanpak Duurzame Gebiedsontwikkeling voor de Federatie Vruchtgroenten Organisaties (FVO).
- Samen met de greenports zoeken we naar een juiste rol binnen de opzet en effectuering van het Nationaal Plan Landelijke Gebied (NPLG) en opgaven vanuit de Provinciale plannen (PPLG's). Op 26 september beleggen we hiervoor een studiemiddag. Hier worden ook de thema specialisten van de verschillende provincies en branches uitgenodigd.
- De 'Landelijke fieldlab' (LNV) regeling is samen met de greenports managers verdiept en een aantal greenports heeft een aanvraag gedaan.

- De toegekende katapult subsidie (aan Greenport WestHolland, Greenport Aalsmeer en Greenport Noord Holland Noord) geeft een boost aan de Human Capital agenda in de regio's en zal vanuit de landelijke tafel verbonden worden met het jaarplan voor 2024 (zodat slimme verbindingen ontstaan en geen doublures gemaakt worden).
- Met de ministeries van LNV en I&W, WUR en SIGN is een verkenning gedaan om een boost te geven aan de ambities en doelen van "circulaire tuinbouw". Helaas moeten we constateren dat de mogelijkheden en capaciteitsinzet voor dit onderwerp zowel bij LNV als in de sector behoorlijk uit elkaar liggen. Vanuit een werkgroep wordt gewerkt aan een versnellingsplan waarin sectorale urgentie, prioriteit, actieplannen en opname in de politieke agenda belangrijke punten zijn. Tegelijkertijd is vanuit diverse greenports het initiatief genomen en een voorstel gemaakt om rond circulaire tuinbouw samen te werken en kennis te delen. Vanuit Greenports Nederland vindt hierin coördinatie en verbinding plaats.
- In 2023 zijn in totaliteit 5 congressen en 15 expertbijeenkomsten belegd om samen met partners de meerwaarde van de tuinbouw hoger op de (politieke) agenda te krijgen. Van bijeenkomsten in Berlijn en Brussel, maar ook Nationaal tuinbouwcongres en de diverse experts meeting rond de transitie thema's.

Bijeenkomsten Raad van Advies 2023

Het Nederlandse tuinbouwcluster heeft zich als netwerk via zeven regionale greenports en tuinbouw regio's publiek/privaat verenigd in Greenports Nederland. Diverse landelijke brancheorganisaties, de Topsector T&U, een aantal toonaangevende bedrijven en diverse kennisinstellingen en LNV zijn tevens netwerkpartner.

Greenports Nederland werkt aan de uitvoering van de gezamenlijke [nationale tuinbouwagenda](#). Daarin staan de ambities voor het (verder) verduurzamen en het versterken van de concurrentiepositie van de tuinbouwsector vormgegeven.

De *Raad van Advies* is het strategisch platform van Greenports Nederland, de opdrachtgever van de Nationale Tuinbouwagenda en ze bespreekt op reguliere basis de voortgang met de minister van LNV. Kijkt u [hier](#) voor het actuele overzicht van onze leden van de Raad van Advies en ons Dagelijks Bestuur.

Naast de reguliere agenda zijn de volgende thema's dit jaar besproken:

- Weerbaarheid en (cyber) veiligheid met medewerking van Greenport West Holland en Royal FloraHolland.
- Positionering van de tuinbouwsector met medewerking van BloemenBureauHolland
- De gezonde samenleving met een bijdrage vanuit de Topsector LSH (Life Science & Health), GroentenFruit Huis en HAS Den Bosch.
- Netwerk in beweging: Inbreng vanuit de tuinbouw lobbyisten voor de Tweede Kamer verkiezingen 2023.

Tuinbouw thema's uitgelicht

We werken binnen Greenports Nederland met thematafels rondom de meest relevante landelijke thema's in de tuinbouw. De focus is en blijft om per thema met de regionale greenports, brancheorganisaties en kennisinstellingen via een triple helix benadering de juiste verbinding en versnelling aan te brengen. Hieronder een overzicht van de activiteiten per thematafel.

- Thematafel Duurzame Gebiedsontwikkeling
- Thematafel Verslogistiek
- Thematafel Arbeidsmarkt en Onderwijs
- Thematafel Gezonde Mensen
- Thematafel Gezonde Planten
- Thematafel Internationalisering

Thematafel Duurzame Gebiedsontwikkeling

De focus van Greenports Nederland is in 2023 verschoven naar visievorming en kennisontwikkeling en -uitwisseling. De uitvoering van een gebiedsproces komt meer bij de betreffende regionale partijen te liggen.

Gebiedsontwikkeling

In 2023 heeft de thematafel gewerkt aan een sturingsinstrument voor de stuurgroep. Door inzicht te creëren in potentie, status en voortgang op een aantal key-parameters voor tuinbouwgebieden worden kansen in de verschillende gebieden zichtbaar en bespreekbaar. Met dit instrument kan de stuurgroep haar faciliterende rol goed richten en inzetten als gespreksstarter bijvoorbeeld richting de betreffende gebieden. De key-parameters zijn in samenspraak met de projectgroep geformuleerd. De stuurgroep heeft de rapportagemethodiek goedgekeurd. Momenteel wordt het instrument met behulp van verschillende greenport partners ingevuld.

Eind 2023 is het rapport '**Advies versnelling modernisering glastuinbouwgebieden**' opgeleverd aan de stuurgroep. In dit onderzoek wordt gekeken naar benodigde en beschikbare (ruimtelijke inrichting)instrumenten voor modernisering van het glasareaal. Het risico is dat zowel de concurrentiekracht van glastuinbouwgebieden verzwakt, alsmede de mogelijkheid om te voldoen aan noodzakelijke transitie op het gebied van duurzaamheid.

Het resultaat bevat drieëntwintig aanbevelingen binnen een mix van 6 instrumenten categorieën. In afstemming met de partners van de tafel wordt onderzocht welke acties passend zijn om de juiste versnelling aan te brengen. De acties krijgen in 2024 opvolging, waarbij alle partners van de tafel extra inzet gaan doen.

De initiatieffase van het bottom up gebiedsproces in Huissen (de Leutensche Leigraaf) is vanuit Greenports Nederland afgerond en overgedragen aan Glastuinbouw Nederland.

Gebiedsaanpak Energie

Greenports Nederland maakt via de Gebiedsaanpak Energie onderdeel uit van het programma Kas als Energiebron. In 2023 is de energietransitie in de verschillende tuinbouwclusters ondersteund vanuit het programma en zijn er flinke stappen gezet. Via een voortgangsoverzicht heeft de werkgroep in mei inzichtelijk gemaakt wat de status van de collectieve aanpak in energietransitie in elke tuinbouwgebied is. In gebieden waar aard- en restwarmte beschikbaar is, ontwikkelt de transitie zich in voldoende tempo. Voor gebieden waar het perspectief ontbreekt of waar de totale energiebehoefte (met name warmte) te laag is, is een andere

aanpak in een gebied nodig om tot resultaten te komen. Binnen het programma Kas als Energiebron wordt hierin door alle partijen gezamenlijk opgetrokken om alternatieven te ontwikkelen. Inmiddels is er een vrijwel volledig landelijke dekking van het programma 'Gebiedsaanpak Energie Glastuinbouw' bereikt, waarbij de inzet van kennishebbers van Glastuinbouw Nederland goed wordt gewaardeerd. De community-bijeenkomsten voor overheden en Greenports kenden in 2023 een goede belangstelling en waardering.

In de 2 bijeenkomsten stonden de mogelijkheden van de glastuinbouw in het verwarmen en elektrificeren van de bebouwde omgeving en de effecten van de verhoogde energiebelasting centraal. Doelstelling van de community-bijeenkomst is het informeren van betrokken ambtenaren bij gemeenten en provincies over de energietransitie door middel van praktijkcases en toelichting op actuele ontwikkelingen in de tuinbouw.

Aardwarmte Maasdijk

Broekpolder

De subsidieaanvraag om het glastuinbouwgebied Broekpolder toekomst klaar te maken, is goedgekeurd (SHEG middelen). In het project werken Coöperatie Broekpolder, Greenports Nederland, Greenport West-Holland en Glastuinbouw Nederland samen aan de ontwikkeling van een overdraagbare aanpak voor de energietransitie van glastuinbouwgebieden en het creëren van de randvoorwaarden van een duurzaam verdienmodel voor het glastuinbouwgebied als geheel. In het project wordt op basis van Energiedata een Energietransitie Plan voor het

glastuinbouwgebied Broekpolder ontwikkeld voor de komende jaren en wordt een Energie Monitoringstool (Gebiedsdashboard) ontwikkeld, waarmee energieverbruik van de glastuinbouwbedrijven in het gebied digitaal gemonitord en ontsloten wordt. De resultaten van het project worden opgeschaald naar andere glastuinbouwgebieden in Nederland, waarmee het project bijdraagt aan het realiseren van de sector ambitie van de glastuinbouw om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Het project is op donderdag 25 augustus van start gegaan en heeft een doorlooptijd van circa 1,5 jaar.

Transitie in kleinere tuinbouwgebieden, verkenning in Heusden

In samenwerking met RVO is een aanpak "toekomstperspectief glastuinbouwgebieden met (nu nog) beperkte mogelijkheden duurzame energie" opgesteld. Het doel van dit project is inzicht te verkrijgen hoe ondernemers aankijken tegen de energietransitie met hun bedrijf op de huidige locatie en hun toekomstperspectief, welke stappen zij willen of overwegen te nemen, welke knelpunten ervaren worden en welke ondersteuning gewenst is om de energietransitie op een goede manier te doorlopen. Het eerste pilotproject volgens deze aanpak is in Heusden (bij 's-Hertogenbosch).

Update gereedheidskist ruimtelijke inrichting.

[Lees meer](#)

"Onze provincie staat aan de lat voor een groot aantal opgaven. Ook de Greenports spelen hierin een belangrijke rol. Ik ondersteun de gebiedsgerichte aanpak in de Greenports én hoor graag wat ondernemers van ons verwachten om daar te komen. Daarin speelt het netwerk van Greenports een cruciale rol."

Meindert Stolk, gedeputeerde Economie en Innovatie

Thematafel Verslogistiek

Logistiek vormt een belangrijk onderdeel in de concurrentiepositie van het Nederlandse tuinbouwcluster. Zowel vanuit productie als handels zijde is een ongestoorde, betrouwbare en duurzame logistiek cruciaal in de toekomst.

In 2023 heeft de tafel Verslogistiek haar agenda en aanpak bijgesteld met als doel om in samenwerking tussen ondernemers, regio's en betrokken overheden doorbraakprojecten tot stand te brengen die versnelling van de Verslogistiek tot gevolg hebben.

Programma GoederenVervoerCorridors (GVC) en Ondernemersplatform

Via het programma GoederenVervoerCorridors is een route ontstaan voor de tafel Verslogistiek om projecten op de kalender van het nationale programma MIRT te krijgen. Voor opzet en prioritering van projecten Verslogistiek is in mei door Greenports Nederland een ondernemersplatform gestart. In dit platform is een brede vertegenwoordiging vanuit het bedrijfsleven aanwezig, verdeeld over regio's en modaliteiten. Het ondernemersplatform heeft in mei op haar agenda prioriteit gegeven aan verduurzaming van het wegvervoer, modalshift (via water en spoor) en ketendigitalisering. In de zomer zijn projectopdrachten geschreven, welke in november in de jaarlijkse MIRT-besluitvorming zijn ondersteund. In 2024 vindt uitwerking van de opdrachten plaats, waarna projecten opgenomen worden in het GVC-programma. Dit is in samenwerking met provincie

Zuid-Holland tot stand gebracht, en inmiddels zijn ook het havenbedrijf, Ministerie I&W en provincie Noord-Holland aangesloten. Door deze nieuwe structuur kunnen het bedrijfsleven en regionale greenports initiatief nemen en projecten aandragen die bijdragen in de verduurzaming van de logistiek in de regio en die verbreed kunnen worden naar landelijke toepassing.

Congres Verslogistiek

Eind november heeft de tafel Verslogistiek een congres georganiseerd met als thema "Versnellen in Duurzaamheid doen we samen". Op dit congres is uitleg gegeven over het traject met de GoederenVervoerCorridors en het Ondernemersplatform. Daarnaast is door Rene du Parand toegelicht hoe Hartman Expeditie gekomen is tot de opzet van een eigen Green Label, waarbij klanten keuzes kunnen maken in de duurzaamheid van hun transport.

"Samenwerking tussen transportwereld en overheden in het verduurzamen van de Verslogistiek is noodzakelijk om te komen tot doorbraken." Michel Jansen, Managing director Dole Europe bv

Thematafel Arbeidsmarkt en Onderwijs

Huisvesting Internationale medewerkers

Vanuit de tafel is actief gewerkt aan een gezamenlijke proactieve aanpak voor het realiseren van meer huisvesting (bouwen, bouwen, bouwen). In eerste instantie door zelf een kwalitatief onderzoek uit te voeren naar de belemmeringen die partijen ervaren bij de realisatie van huisvesting en door Decisio onderzoek te laten uitvoeren naar de omvang van de problematiek en opgave voor de komende jaren.

Het [inspiratieboek](#) voor huisvesting.

Over de opgedane kennis is een webinar gegeven en zijn er in 2023 vier regionale bijeenkomsten (werkbezoeken) georganiseerd. Hier zijn onderzoeksresultaten en goede voorbeelden gedeeld, gevolgd door een rondleiding door het complex. Zowel het webinar als de regionale bijeenkomsten zijn goed bezocht door bestuurders tot ambtenaren en ondernemers. Daarnaast is er een thema nieuwsbrief ontwikkeld. Dit is een initiatief van Greenports Nederland in samenwerking met LTO Nederland, LTO Noord, ZLTO, LLTB, Glastuinbouw Nederland, KAVB, NFO, Plantum en Anthos. De nieuwsbrief wordt gemiddeld tweemaandelijks verzonden.

Sectorvisie arbeidsmigratie

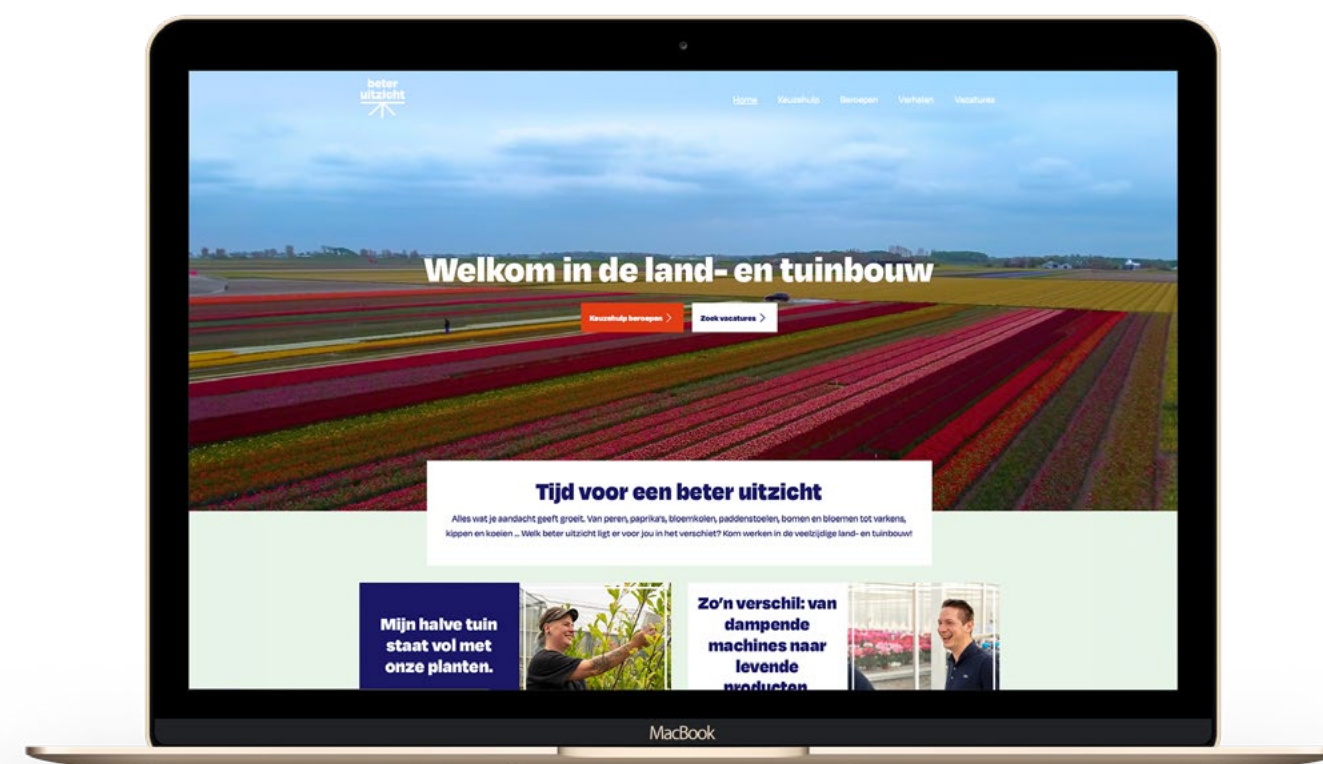
Ook hebben we het initiatief genomen om te werken aan een proactieve inzet van belangenbehartigende partijen in het tuinbouwcluster. We hebben 4 scenario's ontwikkeld en deze besproken met de belangenbehartigers met als doel om te komen tot een gedragen sectorvisie op arbeidsmigratie, inclusief een beleids- en communicatieplan. Door zichtbaar te maken dat de tuinbouw zorg heeft voor huisvesting van internationale werknemers blijft de Nederlandse tuinbouw aantrekkelijk voor deze groep. Door zichtbaar te maken dat we actief werken aan huisvesting die niet concurrerend is met huisvesting voor woningzoekende in Nederland, maken we zichtbaar voor de samenleving dat het kan.

Daarnaast is de conclusie dat we moeten inzetten op robotisering om de groeiende arbeidsvraag in het tuinbouwcluster in lijn te brengen met het verminderde aanbod van arbeid in en buiten Nederland. De sectorvisie op arbeidsmigratie wordt naar verwachting begin 2024 opgeleverd.

Arbeidsmarktcommunicatie

LTO NL en Glastuinbouw NL hebben het initiatief genomen om onder de noemer 'Beter Uitzicht' een arbeidsmarktcampagne op te zetten. Onderdeel van deze campagne is om in de Greenport regio's vanaf 2024 regionale campagnes te starten. De voorbereidende gesprekken in de greenport regio's vinden in 2024 plaats.

www.beteruitzicht.nl

Leren en Innoveren

Aan de tafel is de afgelopen jaren hard gewerkt aan de wijze waarop het tuinbouwcluster een betere infrastructuur kan krijgen voor Leven Lang Ontwikkelen. De greenport regio's hebben kennis en ervaringen uitgewisseld en gewerkt aan een voorstel voor een betere LLO-infrastructuur. Deze inzet voor een betere LLO-infrastructuur is vastgelegd aan de bestuurlijke tafel Arbeid en Scholing. Bestaande CIV-meetingpoints en andere reeds bestaande regionale centra staan centraal in deze aanpak.

Op regionaal niveau wordt deze strategie geïmplementeerd in Greenport Noord Holland Noord en Greenport Aalsmeer via Green Chain Noord Holland Noord, in Greenport West Holland via Green Tech Campus.

Thematafel Gezonde Mensen

Onze ambitie is om bij te dragen aan een gezonde en gelukkige bevolking door gezonde voeding te stimuleren en het gebruik van duurzame siergewassen, voor binnen en buiten te bevorderen. Stip op de horizon: consumenten eten in 2030 voldoende groenten en fruit en voldoen minimaal aan de aanbeveling uit de Schijf van Vijf voor deze producten.

Roadmap Voeding, Gezondheid en Leefomgeving

Vanuit een werkbezoek naar Greenport Venlo in 2021 hebben de topsectoren T&U, Agri & Food en Life Science and Health een roadmap opgesteld om de positieve effecten van gezonde voedsel en groene leefomgeving op de gezondheid gezamenlijk te promoten en te versterken. De aandacht vanuit ons netwerk ligt met name op versterking in de regio. In 2023 heeft HAS Green Academy, als onderdeel van deze Roadmap, de 'Kenniskaart van de Regio' opgeleverd. Op deze kaart zijn op landelijk niveau per regio de lopende programma's op het gebied van 'Gezonde Mensen' opgenomen.

Tussenlanding Raad van Advies

'Gezonde Mensen' is een ontwikkelthema. Om inzicht te geven in de status en activiteiten vanuit de partners in het netwerk is in de Raad van Advies een tussenlanding gehouden.

Greenports Nederland en actieve partners op dit vlak als HAS Green Academy, Royal FloraHolland, GroentenFruit Huis en Greenport West-Holland en Venlo namen hieraan deel met presentaties.

Belangrijke conclusie is dat 'gezondheid' een belangrijk onderdeel vormt van onze kernboodschap rond maatschappelijke meerwaarde van de sector. De rol van overheden, en met name gemeenten, is hierin zeer belangrijk, maar ook nog erg verschillend. Op 'groen' kan een gemeente zelf actie ondernemen in eigen groenvoorziening.

Voor 'gezond voedsel' is aanpak lastiger, omdat leefstijl en voedingskeuze een consumentenzaak is. Hier liggen wel kansen die het netwerk samen met de VNG gaat uitwerken.

Thematafel Gezonde Planten

Biodiversiteit en Integrated Crop Management (ICM) stonden centraal bij de congres bijeenkomsten voor groot publiek in Berlijn en Leiden. Ondanks het mislukte landbouwakkoord is er bij het tuinbouwcluster een grote ambitie om via gerichte impact analyses en Best Agricultural Practices (BAP's) te komen tot een meer teelt of sectorspecifieke aanpak om versneld te verduurzamen.

De thematafel ondersteunt de partners en levert input om de doelen van de Provinciale plannen voor het landelijk gebied (PPLG's) te behalen, daarmee komt plantgezondheid en weerbaar telen ook steeds duidelijker op de regionale agenda's van het tuinbouwcluster. Daarbij is goed om te constateren dat de fieldlab-regeling van LNV goed is opgepakt door de greenports.

Om de doelen van Kaderrichtlijn water voor het jaar 2027 te behalen is het thema waterkwaliteit stevig beetgepakt. Zo hebben de experts uit het publieke en private netwerk oplossingen besproken voor zowel de individuele bedrijfsvraagstukken als voor meer collectieve gebiedsgerichte aanpakken.

"Het tuinbouwcluster is super innovatief en gaat op dit dossier de verduurzaming-slagen maken die de samenleving vraagt. Het is niet eenvoudig gezien de ambities die voor ons liggen, maar we gaan het redden. Daar ben ik van overtuigd!"

Jaap Bond, boegbeeld Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen (T&U)

Thematafel Internationalisering

Soevereiniteit, voedselzekerheid en een gelukkig gezonde Europese bevolking lijken de laatste jaren, sinds de oorlog in Oekraïne, niet meer zo vanzelfsprekend.

Europese rol voor Nederlands tuinbouwcluster

Dit gaat de politieke agenda in Brussel meer en meer beïnvloeden. Daarbij wordt de roep naar een haalbare strategie voor het bestaansrecht van de land en tuinbouwsectoren als maar groter. De verwachting is dat de duurzaamheidsdoelen niet uit het oog worden verloren en dat betekent een grote kans voor het Nederlandse tuinbouwcluster. In het jaar 2023 is vanuit de tafel met de partners intensief onderzocht of de Europese innovatieprogramma's nog beter ingezet konden worden. Er is een position paper opgesteld om de Europese samenwerking rond Controlled Environment Agriculture (CEA) te stimuleren. Dit vanuit de overtuiging dat CEA in een groot aantal Europese regio's gaat helpen snel te verduurzamen en om de klimaatveranderingen op te vangen.

In het kader van de Europese Week van de Regio's en Steden overhandigde landbouwgedeputeerde Jelle Beemsterboer (BBB) van Noord-Holland daarom namens Greenports Nederland het position paper '**CEA, a driving force behind sustainability**' aan SGP-Europarlementariër Bert-Jan Ruissen om een lans te breken voor CEA in de EU.

Om de potentie van de Europese samenwerking strategisch beter te benutten is Greenports Nederland lid geworden van het Europese technologie platform "Plants for the future" (Plant ETP).

Verder is met RVO, Provincies en de Topsector T&U ingezet om een het Nederlandse verhaal in diverse missies completer te maken en zijn de kengetallen van het Nederlandse Tuinbouwcluster geactualiseerd en gepresenteerd tijdens de Greentech in Amsterdam.

"Ik ben ervan overtuigd dat de tuinbouwsector een leidende rol kan spelen bij het verwezenlijken van de Europese voedselzekerheid en duurzaamheidsdoelstellingen. Het position paper van Greenports Nederland laat goed zien hoe innovaties in de tuinbouw de sleutel kunnen zijn om Europese doelstellingen te halen."

Jelle Beemsterboer (tweede van links), landbouwgedeputeerde provincie Noord-Holland

Het position paper 'CEA, a driving force behind sustainability' kunt u [hier](#) downloaden.

Positionering tuinbouwcluster

Het is belangrijk om gezamenlijk verhalen te bouwen, waarmee we meer impact maken op de politieke en publieke opinie. In 2023 is onder aanvoering van Greenports Nederland en Glastuinbouw Nederland gestart om vanuit de sector meer regie te pakken op onze positionering.

We hebben als sector de wens uitgesproken om meer gezamenlijk en pro-actief het debat/gesprek te bepalen. En een voedingsbodem te creëren voor een positief beeld van de sector met een langetermijnstrategie, waarmee we de doelgroep gericht bereiken. Vanuit deze wens hebben 8 tuinbouworganisaties zich verenigd om de sector beter op de kaart te zetten. Glastuinbouw Nederland, de Federatie Vruchtgroente Organisaties (FvO), GroentenFruit Huis (GFH), Greenports Nederland, Bloemenbureau Holland (BBH), Royal FloraHolland (RFH), Plantum en de versnellersgroep Sierteelt hebben hiervoor het initiatief genomen.

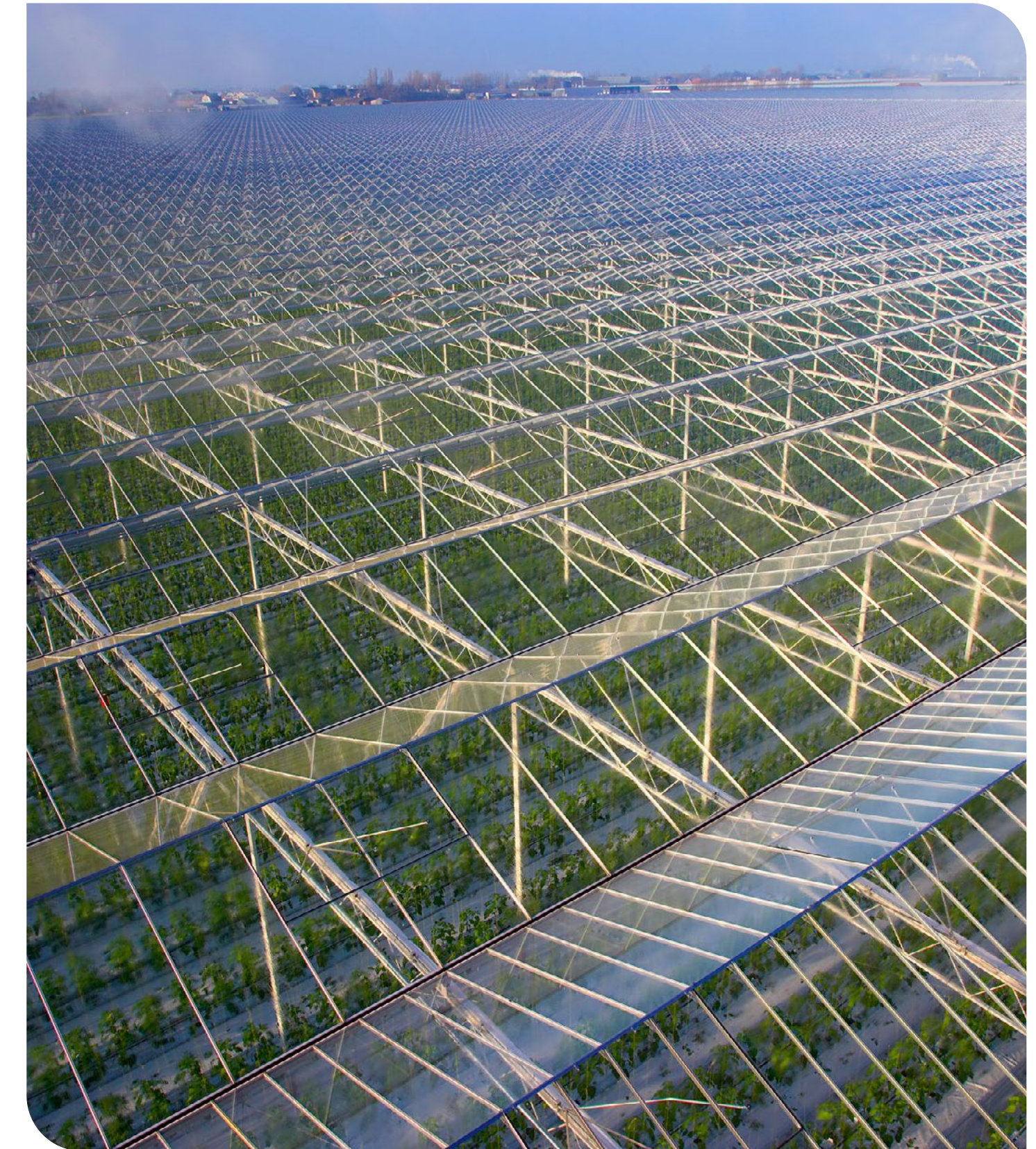
De aanpak krijgt hierdoor een structureel karakter. Er is een passende governance gevormd om een meerjarig programma uit te rollen. Hiertoe is oa een stuurgroep geïnstalleerd, een werkgroep en zijn de diverse communicatiegroepen over de sector heen opnieuw ingericht. In april vindt de lancering van de driejarige campagne 'Groene kracht vooruit' plaats gericht op ambtenaren, politici en NGO's.

Verkiezingsmanifest onder de aandacht

In de aanloop naar de verkiezingen in november is onder aanvoering van Greenports Nederland door de gezamenlijke brancheorganisaties in de tuinbouw een politiek manifest opgesteld. Hierin staan de kansen en uitdagingen voor de Nederlandse tuinbouw; van o.a. goed werkgeverschap, de versnelde energietransitie, het verduurzamen op vele fronten tot level playing field als het om de handel gaat.

Ook zijn er door de partners fiches gemaakt die dieper en concreter op de afzonderlijke onderwerpen uit het verkiezingsmanifest ingaan. Daarbij spreken we de overheid als partner aan. Het is belangrijk dat de betekenis van de tuinbouw voor economie en maatschappij goed op de kaart wordt gezet.

Dit manifest is op verschillende manieren actief onder de aandacht gebracht bij de politieke partijen. Ook tijdens de formatieperiode, blijven we aandacht vragen voor de groene sector. Onder de noemer Samen gezond en gelukkig met de Nederlandse Tuinbouwsector heeft er eind 2023 een online campagne plaatsgevonden

op LinkedIn en X. Dit is een campagne specifiek gericht op politieke personen en NGO's. Bekijk [hier](#) de verschillende clips.

Samenwerken is groeien

Greenports Nederland is de netwerkorganisatie voor het Nederlandse tuinbouwcluster.
Haar activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Limburg en Gelderland.

provincie limburg

